

POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII

# KWARTALNIK HISTORYCZNY

*Rocznik LXXXV*

Nr 2

---

WARSZAWA 1978

<http://rcin.org.pl>

POLSKA AKADEMIA NAUK  
INSTYTUT HISTORII

---

# KWARTALNIK HISTORYCZNY

ROCZNIK LXXXIV

1978

2

---

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE  
WARSZAWA 1978



## KOMITET REDAKCYJNY

Ludwik Bazyłow, Aleksander Gieysztor, Tadeusz Jędruszczyk (redaktor), Irena Koberdowa, Witold Kula, Czesław Madajczyk, Marian Małowist, Jerzy Maternicki, Jerzy Michalski (zastępca redaktora), Edward Potkowski (sekretarz), Emanuel Rostworowski, Franciszek Ryszka, Henryk Samsonowicz, Monika Senkowska-Gluck, Andrzej Skrzypek (sekretarz), Witold Stankiewicz, Jacek Staszewski, Jerzy Topolski, Marian Wojciechowski, Mieczysław Żywczyński.

## ADRES REDAKCJI

Instytut Historii PAN  
00-272 Warszawa, Rynek Starego Miasta 29/31, 31-02-61

Państwowe Wydawnictwo Naukowe — Warszawa, Miodowa 10

Nakład 3134 + 136 egz. Ark. wydawn. 26,25 ark. drukarskich 17,25  
Papier Poencykloped. kl. III. 80 g 70 × 100

Oddano do składania 12.I.1978 r. Podpisano do druku 28.IV.1978 r.

Druk ukończono w maju 1978 r.

Zam. 36/78

S-86

Cena zł 30.—

Warszawska Drukarnia Naukowa, Warszawa, Śniadeckich 8

## СОДЕРЖАНИЕ

Генрик Визнер — Литва и планы турецкой войны Владислава IV. Год 1646 . . . . .	255
Витольд Домбковски — Процесс Шестнадцати из Илжи I—IX 1865. Из истории Гражданской организации Январского восстания в Сандомерском районе . . . . .	269
Лешек Яськевич — Царская администрация и территориальное самоуправление во время царствования Александра III . . . . .	287

★

Вопросы общественного и национального сознания на польских землях — научная дискуссия в Институте истории Польской Академии наук. Докладчики: Анджей Ф. Грабски, Владислав Л. Карвацки, Бронислав Геремек, Ян Моленда, Барбара Скарга . . . . .	299
---	-----

### ОЗОРЫ — ПОЛЕМИКИ — ПРЕДЛОЖЕНИЯ

Марцели Косман — Курницкая библиотека, как лаборатория исторических исследований . . . . .	357
Моника Сенковска-Глюк — Французская историография эпохи Наполеона . . . . .	369
Ежи Скворонек — О новейших дискуссиях и исследованиях, касающихся проблем национальных движений и освобождения славян . . . . .	383

### МАТЕРИАЛЫ

Кс. Болеслав Кумор — Проект основания Академии наук и полезных искусств в Варшаве (1766 г.) . . . . .	395
---	-----

### РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

Анна Сухени-Грабовска — Ягеллоны и их политика в отношении к Королевской и Княжеской Пруссии в 1525—48 гг. . . . .	407
Томаш Стшембош — 1859 дней Варшавы . . . . .	419
Ян Гурски — Казимира Мочарского свидетельство . . . . .	427
Здзислав Сперальски — „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A. D. Xenopol»” и содержащиеся там полоники . . . . .	431
Хроника . . . . .	501



## TABLE DES MATIÈRES

Henryk Wisner — La Lituanie et les plans de guerre contre la Turquie de Władysław IV . . . . .	255
Witold Dąbkowski — Le procès des Seize d'IIza I—IX. 1865. Un épisode de l'histoire de l'Organisation civile de l'Insurrection de Janvier dans la région de Sandomierz . . . . .	269
Leszek Jaśkiewicz — L'autogestion locale en Russie sous Alexandre III	287

\*

Problèmes de la conscience sociale et nationale sur les terres polonaises — discussion scientifique à l'Institut historique de l'Académie polonaise des Sciences. Rapports de: Andrzej F. Grabski, Władysław L. Karwacki, Bronisław Geremek, Jan Molenda, Barbara Skarga	299
--	-----

### REVUES — POLÉMIQUES — PROPOSITIONS

Marceli Kosman — La Bibliothèque de Kórnik en tant qu'objet d'études historiques . . . . .	357
Monika Senkowska-Gluck — L'historiographie française de l'époque napoléonienne . . . . .	369
Jerzy Skowronek — Parmi les discussions et recherches sur les mouvements nationaux et de libération des Slaves . . . . .	383

### MATÉRIAUX

Abbé Bolesław Kumor — Le projet de fondation à Varsovie de l'Académie des Sciences et des Arts utiles (1766) . . . . .	395
--	-----

### CRITIQUES ET COMPTES RENDUS

Anna Sucheni-Grabowska — Les Jagellons, la Prusse Royale et Ducale en 1525—1548 . . . . .	407
Tomasz Strzembosz — 1859 jours de Varsovie . . . . .	419
Jan Górski — Le témoignage de Kazimierz Moczarski . . . . .	427
Zdzisław Spieralski — „Anuarul Institutului de istorie si arheologie «A. D. Yenopol»” et les sources polonaises qui s'y trouvent . . . . .	431
Chronique . . . . .	501

## SPIS TREŚCI

Henryk Wisner — Litwa i plany wojny tureckiej Władysława IV. Rok 1646	255
Witold Dąbkowski — Proces Szesnastu z Ilży (styczeń — wrzesień 1865 r.)	269
Leszek Jaśkiewicz — Administracja carska a samorząd terytorialny w epoce Aleksandra III . . . . .	287

\*

### PROBLEMATYKA ŚWIADOMOŚCI SPOŁECZNEJ I NARODOWEJ NA ZIEMIACH POLSKICH (DYSKUSJA W IH PAN)

Andrzej F. Grabski — Historia wobec zagadnień świadomości społecznej. Refleksje metodologiczne . . . . .	299
Władysław Lech Karwacki — Wiedza historyczna w masach . . . . .	307
Bronisław Geremek — Metody badań nad świadomością społeczeństwa polskiego w średniowieczu . . . . .	311
Jan Molenda — Uwagi w sprawie kształtowania się świadomości narodowej w pierwszym dwudziestoleciu XX wieku . . . . .	315
Barbara Skarga — Dwa programy . . . . .	329
Robert Devleeshouwer — Ruchy społeczne i świadomość narodowa w Belgii, 1830—1918 . . . . .	341
Halina Kiepuska, Maria Bielińska — Sprawozdanie z dyskusji w IH PAN 18 i 24 X 1977 . . . . .	346

### PRZEGLĄDY — POLEMIKI — PROPOZYCJE

Marceli Kosman — Biblioteka Kórnicka jako warsztat badań historycznych	357
Monika Senkowska-Gluck — Francuska historiografia okresu napoleońskiego . . . . .	369
Jerzy Skowronek — Z najnowszych dyskusji i badań problemów ruchów narodowych i wyzwolenia Słowian . . . . .	383

### MATERIAŁY

Ks. Bolesław Kumor — Projekt założenia Akademii Nauk i Sztuk Pożytecznych w Warszawie (1766) . . . . .	395
--	-----

### ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

Anna Sucheni-Grabowska — Jagiellonowie wobec Prus Królewskich i Książęcych w latach 1525—48 . . . . .	407
Tomasz Strzembosz — 1859 dni Warszawy. . . . .	419
Jan Górski — Kazimierza Moczarskiego świadectwo . . . . .	427
Zdzisław Spieralski — „Anuarul Institutului de istorie si arheologie «A. D. Xenopol»” i zawarte w nim polonica . . . . .	431

\*

W. T. Paszuto, I. W. Sztal, Korczula. Korczulskij statut — Henryk Łowmiański . . . . .	440
--	-----



Korespondencja Stanisława Hozjusza — Janusz Tazbir . . . . .	447
Z. Wójcik, Rzeczpospolita wobec Turcji i Rosji 1674—1679 — Krystyna Matwijowski . . . . .	448
K. Matwijowski, Pierwsze sejmy z czasów Jana III Sobieskiego — Zbigniew Wójcik . . . . .	451
Memoirs of the Polish Baroque, The Writing of Jan Chryzostom Pasek — Władysław Czaplński . . . . .	453
W. W. Pochlebkin, SSSR — Finlandia. 260 let odnoszenij 1713—1973 — Bernard Piotrowski . . . . .	456
W. Zajewski, Józef Wybicki — Zofia Libiszowska . . . . .	460
S. Bratkowski, Z czym do nieśmiertelności? — Krystyna Sreniowska . . . . .	462
M. Kulczykowski, Andrychowski ośrodek płócienniczy w XVIII i XIX w.; tenże, Chłopskie tkactwo bawełniane w ośrodku andrychowskim w XIX w. — Helena Madurowicz-Urbańska . . . . .	465
A. Eisenbach, Wielka Emigracja wobec kwestii żydowskiej 1832—1849 — Sławomir Kalembka . . . . .	467
H. Żaliński, Towarzystwo Demokratyczne Polskie o władzach powstańczych — Jerzy Skowronek . . . . .	470
W. Jakóbczyk, Pruska Komisja Osadnicza 1886—1919 — Mieczysław Wojciechowski . . . . .	472
Polsko-radzieckie stosunki kulturalne 1918—1939 — Andrzej Skrzypek . . . . .	475
M. Leczyk, Polityka II Rzeczypospolitej wobec ZSRR w latach 1925—1934 — Waldemar Michowicz . . . . .	480
Ludność cywilna KłECKA w obronie Ziemi Gnieźnieńskiej 1939 r. — Marek Rezler . . . . .	484
K. Przybysz, Konspiracyjny ruch ludowy na Mazowszu 1939—1945 — Janusz Gmitruk . . . . .	485
H. Rola, Przemysł hutniczy w Polsce Ludowej (1944—1975) — Jerzy Jaros . . . . .	487
Studia nad rozwojem narodowym Polaków, Czechów i Słowaków — Andrzej F. Grabski . . . . .	489
W. Lichaczow, D Lichaczow. Artystyczna spuścizna dawnej Rusi a współczesność — Zbigniew Morawski . . . . .	490
Le Bonapartisme. Phénomène historique et mythe politique — Leopold Gluck . . . . .	492
Das Wilhelminische Bildungsbürgertum — Marek Czaplński . . . . .	495
Fašizam i neofašizam — Halina Ognik . . . . .	498

#### KRONIKA

Limes Karoliński — Tomasz Jendryczko . . . . .	501
Wojna a kultura 1939—45 — Monika Senkowska-Gluck, Tomasz Strzembosz . . . . .	502
50-lecie „Rocznika Gdańskiego” — Jan Powierski . . . . .	507
„Kwartalnik Historyczny”, „Dzieje Najnowsze” — Roman Heck . . . . .	508
Dawna historiografia Śląska — Jacek Banaszkiwicz . . . . .	511
Z prac Komitetu Redakcyjnego „Kwartalnika Historycznego” — N. K . . . . .	513
Międzynarodowy Komitet Nauk Historycznych . . . . .	514
Kościół i zmiana społeczna — B. G . . . . .	518
Kryzys wschodni 1875—1878 — Janusz Żarnowski . . . . .	522
Różne . . . . .	523

TYLKO PRENUMERATA ZAPEWNI REGULARNE OTRZYMYWANIE

# KWARTALNIK HISTORYCZNEGO

---

Cena prenumeraty krajowej:

rocznie zł 120—  
półrocznie zł 60—

Instytucje państwowe, społeczne, zakłady pracy, szkoły itp. mogą zamawiać prenumeratę wyłącznie w miejscowych Oddziałach i Delegaturach RSW „Prasa-Książka-Ruch”.

Prenumeratorzy indywidualni mogą opłacać w urzędach pocztowych i u listonoszy, lub dokonywać wpłat na konto PKO Nr 1-6-100020 RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, Warszawa ul. Towarowa 28 (w terminie do 10 dnia miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty).

Prenumeratę za zleceniem wysyłki za granicę, która jest o 40% droższa od prenumeraty krajowej, przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych Warszawa, ul. Wronia 23, konto PKO Nr 1-6-100024.

Bieżące i archiwalne numery można nabyć lub zamówić we Wzorcowni Wydawnictw Naukowych PAN-Ossolineum-PWN, 00-901 Warszawa, Pałac Kultury i Nauki (wysoki parter) oraz w księgarniach naukowych „Domu Książki”.

Sprzedaż egzemplarzy zdezaktualizowanych, na uprzednie pisemne zamówienie, prowadzi RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, 00-958 Warszawa, skr. poczt. 12.

Subscription orders can be sent directly to:

„Ars Polona — Ruch”

Warszawa 1

P.O. Box 154

sending remittance of \$ 14.— through the  
Bank Handlowy, Warszawa, ul. Traugutta 7